

17. Ткач В. П. Сучасні проблеми розвитку лісового господарства Харківської області / В. П. Ткач, І. Ф. Букша, М. М. Ведмідь // Лісівництво і агролісомеліорація. – Х. : УкрНДЛПГА, 2013. – Вип. 122. – С. 3–11.

18. Управління розвитком гірських територій: зарубіжний досвід / В. С. Кравців, Ю. І. Стадницький, В. В. Демченко [та ін.]. – Львів, 2001. – 69 с.

19. Фурдичко О. Лісовий сектор економіки України: проблеми і перспективи розвитку / О. Фердичко, О. Дребот // Економіка України. – 2012. – № 3. – С. 70–79.

20. Ярема І. І. Напрямки стимулювання сталого використання лісоресурсного потенціалу гірських територій державними лісгосподарськими підприємствами / І. І. Ярема // Регіональна економіка. – 2012. – № 2. – С. 194–199.

Melnychenko O. A. Forestry as Public Administration Object.

This thesis is determined the characteristic features of the national forest. Provided further development of notion of “state forest management”. Classification of mechanisms of influence on its development. Bus given specific list-specific tools (within traditional methods) of state forest management. Generalized recommendations for the development of this sector of the national economy.

Key words: governance, mechanisms, methods, tools development, forestry.

Надійшла до редколегії 22.09.2015 р.

УДК 351.82

Ю. О. Ульяновченко,

д.держ.упр., проф.,

*професор кафедри економічної політики та менеджменту ХарPI НАДУ,
м. Харків*

Г. О. Свиридова,

головний спеціаліст відділу вищої освіти і науки

*управління освіти і науки Департаменту науки і освіти ХОДА,
м. Харків*

**РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ
ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ**

Обґрунтовується необхідність використання нових методологічних підходів до процесів підтримки управлінських рішень на засадах розвитку використання новітніх методів управління, що, у свою чергу, змінює систему державного регулювання цих процесів, потребує їхньої державної підтримки.

Ключові слова: державне регулювання, інформаційні технології, процес прийняття управлінських рішень.

Розвиток сучасного суспільства зумовлює переорієнтацію органів державного та місцевого управління на застосування інформаційних технологій у своїй діяльності. Тому використання інформаційних технологій сприяє розвитку системи регіонального управління, скорочує управлінські витрати, розширює доступ населення до інформаційних джерел, змінює систему взаємовідносин у процесі прийняття управлінських рішень. Суттєво змінюються можливості поширення, зберігання та отримання інформації, покращується результативність прийняття управлінських рішень. З інформаційного погляду процес прийняття державноуправлінських рішень – складна динамічна система,

що характеризується великим обсягом окремих галузей, інтенсивністю й різноспрямованістю інформаційних зв'язків між підсистемами й елементами, а також зовнішнім середовищем і оточенням. Така інформаційна підсистема всіх рівнів управління охоплює планову, звітну, нормативно-технічну документацію, а також іншу різноманітну інформацію, що характеризує стан і рух усіх компонентів підприємства (виробничо-технічних, економічних, організаційних, енергетичних тощо) і є основою прийняття обґрунтованого управлінського рішення щодо реалізації державної політики.

Теоретичним основам розвитку інформаційних технологій у діяльності органів влади та дослідженню прийняття рішень у державному управлінні присвячено роботи М. Демкова, О. Ємельяненка, П. Клімушина, І. Клименка, Н. Коритнікова, І. Крюкова, І. Куспляка, К. Линьова, Ю. Машкарова, С. Мороза, О. Орлова, В. Пархоменка, Г. Почепцова, О. Радченка, О. Шевчука, П. Хейне та ін.

Метою статті є обґрунтування необхідності вдосконалення інформаційних технологій у процесі прийняття управлінських рішень.

Теорія прийняття рішень у середовищі здійснення основних функцій держави розрізняє три можливих ситуації вибору управлінських рішень у процесах управління економікою:

– вибір в умовах стійкої визначеності – коли результат (ефект управління) рішення детермінований і може бути визначений раніше, наперед;

– вибір в умовах ризику – коли результат не може бути відомим наперед, але є інформація про високу вірогідність розподілу можливих результативних наслідків прийняття управлінських рішень;

– вибір в умовах невизначеності – коли результат випадковий і повністю відсутня достовірна інформація про вірогідність наслідків прийнятого рішення.

За таких умов ефективно управління в середовищі прояву окремих функцій держави має повністю забезпечувати стійку присутність на ринку окремих суб'єктів економічної діяльності, гарантувати захист прав акціонерів і власників, сприяти розвитку підприємництва й залученню інвестицій з урахуванням дієвості державного регулювання ринкових відносин і ефективності прийняття управлінських рішень.

Прийняття управлінських рішень відбувається в середовищі функціонування об'єкта, процесу або явища, стан яких може бути детермінованим, динамічного або стохастичного характеру.

У свою чергу, кожен об'єкт, процес або явище характеризується організацією, функціями і ступенем складності виконання. За таких умов, щоб прийняти рішення, необхідно виділити їх істотні характеристики, що відрізняють їх від інших об'єктів і в такий спосіб визначають їхні особливості з погляду керованості й аналізу різноманітних умов досягнення кінцевої мети в середовищі конкурентоспроможного господарювання об'єктів управління.

При цьому стан об'єкта характеризується переліком усіх можливих властивостей (зазвичай статичних) цього об'єкта і поточними значеннями (зазвичай динамічними) кожної з властивостей.

Якщо приймається рішення на рівні окремого підприємства, то обов'язково мають бути способи його реалізації для досягнення поставленої мети або ліній поведінки в тій чи іншій ринковій ситуації.

Мета, як основний елемент місії підприємства, упорядковує множину станів (або ліній поведінки), при цьому передбачається, що один стан об'єкта управління відповідає меті більше, ніж інший. Поведінку об'єкта характеризує те, як підприємство впливає на інші об'єкти чи самі об'єкти зазнають впливу з погляду зміни стану цих об'єктів.

Усі властивості об'єктів характеризуються певними значеннями їхніх параметрів. Вони мають кількісну і якісну міру, належать до окремого класу економіко-організаційних завдань згідно з виконаною класифікацією і є одночасно основою управління.

Наприклад, концепції управління поведінкового напрямку відомі ще з 1950 р. Його представники, які вивчали різні аспекти соціальної взаємодії, рівнів мотивації, організаційної структури, зміни змісту роботи і якості життя, дотримання ефективних умов і раціональних факторів прийняття управлінських рішень, підтверджують необхідність державного регулювання цих процесів шляхом створення *державних програм розвитку економіки і регулювання ринків*. Одночасно для формування системи державного протекціонізму необхідне обґрунтування нормативно-правового забезпечення економічної політики.

Академік Л. І. Абалкін виділяє певні функції держави як класичні. Взаємозалежність цих функцій та їхня взаємодія розкриваються завдяки таким механізмам: захист прав власності, у першу чергу економічної; забезпечення свободи підприємництва, стимулювання ділової активності населення; забезпечення законності та правопорядку в господарській сфері; регулювання грошового обігу і забезпечення стійкості національної валюти; регулювання взаємовідносин між працею і капіталом; контроль за зовнішньоекономічною діяльністю; гарантування економічної безпеки країни.

Зокрема, підприємницька діяльність і ділова активність населення зумовлена підприємницькою здібністю людини, спрямованою на виготовлення матеріальних благ та надання різноманітних послуг. При цьому підприємницька здібність належить до факторів виробництва, характеризується кількісними і якісними ознаками і на цій основі потребує інформаційної підтримки видів його діяльності, що пов'язана з умінням координувати і поєднувати всі інші фактори виробництва для організації різних форм бізнесу на основі використання виробничих ресурсів в умовах демонополізації державної власності. Формами інформаційної підтримки в таких умовах є визначення порядку набування й реалізації прав на окремі види ресурсів, проведення транзакцій з ними, упровадження нових технологій тощо і оцінка їхньої економічної ефективності. При цьому слід розмежовувати форми інформаційної підтримки у процесах прийняття рішень залежно від вибору моделі технологічних інновацій.

На підставі наявності різних видів виробництва високотехнологічної продукції, а також процесів розроблення технологій можна виділити дві моделі їхнього оновлення: перша належить США, друга – Японії. Основою американської моделі оновлення технологій є упровадження інновацій у виробництво, створення сприятливого ринкового середовища, використання досягнень наукових досліджень, створення ефективної системи розподілу. В Японії використовують модель, що орієнтує на підвищення вартості інноваційних технологій. Вони не вдосконалюють своїх технологій, а переймають інновації, розроблені за межами своєї країни [1, с. 33–34].

У відомому американському підручнику П. Хейне, що відображає сучасні вимоги до економіки [5], до основних функцій держави, які забезпечують життєдіяльність країни, належать:

- забезпечення правової бази і суспільної атмосфери, що здатна створити умови для ефективного функціонування економіки;
- захист конкуренції на всіх рівнях функціонування;
- справедливий перерозподіл доходів і національного багатства;
- своєчасне коригування розподілу ресурсів для зміни структури національного продукту;
- поетапна стабілізація розвитку економіки (контроль за рівнем зайнятості й інфляцією), а також стимулювання економічного зростання).

Якщо додержуватись умов збільшення масштабів і підвищення ефективності суспільного виробництва, що приводить до швидкого наростання складності управління на рівні виконання основних функцій держави, виникає необхідність розроблення методології інформаційної підтримки розвитку відтворення виробничого потенціалу окремих галузей економіки.

При цьому забезпечення стійкої конкурентоспроможності національної економіки на сучасному етапі й на довгострокову перспективу передбачається в умовах досягнення її трансформації на основі інноваційних вимог [3], а також удосконалення механізму державної підтримки.

Економіст Г. Явлінський вважає [7, с. 17], що до основних функцій держави, дотримання яких забезпечить сталий розвиток країни, слід віднести:

- забезпечення державою рівності всіх членів суспільства перед законом;
- дотримання незалежної судової системи за умови реального розподілу влади;
- забезпечення й захист недоторканності всіх видів власності.

Як бачимо, спільним для всіх функцій є забезпечення нормативно-правового регулювання економічної системи.

Головними функціями держави Л. Г. Ходов [6, с. 84–86] вважає:

- створення й підтримку умов нормального життя населення країни;
- забезпечення суспільства достовірною і загальнодоступною інформацією про стан і тенденції розвитку основних показників економічного розвитку;
- юридичний і організаційний вплив на матеріальну і нематеріальну мотивацію шляхом юридичного оформлення відносин власності й розподілу.

Необхідність державного регулювання є своєрідною реакцією на наявні недоліки у функціонуванні ринкового механізму. Воно передбачає регулярну демонополізацію економіки, її антиінфляційне оцінювання за допомогою стабільної грошової політики, створення ефективної системи економічних регуляторів і систем управління станом окремих об'єктів та економікою різних ієрархічних рівнів (об'єктів).

Стан економічного об'єкта характеризується переліком всіх можливих (зазвичай, статичних) властивостей цього об'єкта і поточними значеннями (зазвичай, динамічними) кожної з цих властивостей. Об'єкти не функціонують ізольовано, вони впливають на інших і самі зазнають впливу інших об'єктів. Поведінку об'єкта характеризує те, як він впливає на інших чи сам зазнає впливу з погляду зміни стану цих об'єктів і передачі інформаційних повідомлень (у цей період здійснюються операції управління).

Із цього погляду політика держави як внутрішнього, так і зовнішнього спрямування в частині функцій держави може розглядатись як сукупність конкретних дій, об'єднаних єдиною національною метою на основі вимог інформаційного забезпечення.

Це пов'язано з тим, що в міру створення, економіка інформаційного суспільства починає використовувати не два, а чотири основних ресурси: працю, капітал, усі види підприємницької свободи (діяльності) і релевантну інформацію (значення відповідності між інформаційним запитом і отриманим повідомленням). Серед технологій інформаційного забезпечення регулювання підприємствами найбільш вживаними на сучасному етапі є технології формування ефективності управління витратами у процесах економічної діяльності, зайнятстю населення в регіоні, мінімалізацією соціального рівня безробіття, зростанням диверсифікації виробництва, оптимізацією структури виробництва тощо.

Нагальним для формування інформаційного забезпечення є аналіз зовнішнього середовища, дослідження взаємозв'язків на основі базової системи принципів розвитку економіки як ключової ланки соціально-економічного стану ринку праці. На сучасному етапі ринок праці – надсегментоване соціальне поле з нерівномірним доступом щодо процесів реалізації прав працівника, відсутні інвестиції в людський капітал, досі бракує уваги до ринку праці з боку держави, достатньою мірою не використовуються властивості природних факторів.

Управляючи зайнятістю населення, у першу чергу виявляють галузеві та регіональні пріоритети в розвитку економіки і збереження робочих місць. Для поліпшення становища, що існує, необхідні заходи зі створення робочих місць, структурної перебудови економіки з урахуванням стану регіональних ринків праці, а також розвитку соціальної інфраструктури, особливо в сільській місцевості, підтримки зайнятості в населених пунктах, де виробничу діяльність припинено (у територіально віддалених місцях). Важливим елементом технології управління є також облік вартості створення й збереження окремого робочого місця.

Встановлено, що мінімізація соціального рівня безробіття залежить від дієвості організаційно-економічного механізму регулювання ринку праці, внутрішніх і зовнішніх його можливостей: ринку робочих місць, що формує попит на робочу силу, і ринку робочої сили, що формує попит на робочі місця.

На сучасному етапі розвитку економіки регіону ефективно розв'язати наявні проблеми можна лише на основі нових інформаційних технологій оцінювання варіантів дій, спрямованих на створення кінцевої продукції. Сьогодні в Україні процес загальної інформатизації суспільства лише розпочався. Інформатизація взагалі – це інструмент побудови інформаційного суспільства. За визначенням Комісії ЄС, інформаційне суспільство – це суспільство, де всі види діяльності людей здійснюються на основі послуг, наданих за допомогою інформаційних і телекомунікаційних технологій [2].

Відмінність їх використання від наявних попередніх технологій полягає в тому, що всі розроблені теорії стосувались переважно сфери матеріального виробництва. Становлення й вивчення можливостей процесів інформатизації спонукало до появи нових понять, у категоріях яких можна дослідити засоби створення інформаційних ресурсів та ефективність їхнього використання.

Зокрема, процес інформатизації окремих сфер і суспільства в цілому пов'язано з такими новими поняттями, як інформаційний ринок, що віддзеркалює окремі види діяльності; інформаційна діяльність як фактор (здатність) наявного потенціалу об'єктів; інформаційний ресурс як додатковий елемент системи, що бере участь у процесах, які формують кінцеві результати; продукт інтелектуальної праці [Там само].

На сучасному етапі входить у науковий обіг нове поняття – інформаційна економіка. Вона охоплює в собі множину інших продуктів, що використовуються для прийняття рішень. Під ринком інформаційних продуктів і послуг розуміють систему товарно-грошових відносин, що виникає у процесі відносин між виробниками і користувачами інформаційних продуктів і послуг у визначеному державою правовому полі.

За таких умов ефективно регулювання економіки в умовах ринкових відносин неможливе без системного підходу до формування теорії управління господарськими комплексами та інформаційних технологій як засобів керування ними. Із цього погляду особливо актуальним на сучасному етапі є обґрунтування якісної визначеності процесу прийняття управлінських рішень [Там само].

Під процесом будемо розуміти зміну станів діяльності в часі, зумовлену внутрішніми і зовнішніми ознаками середовища. Змістом процесу є його матеріальна основа, що опосередковує відносини між людьми, зумовлює основні напрями досягнення накресленої мети, зокрема фінансового стану, ефективності використання наявних ресурсів, здійснення трендового прогностичного аналізу темпів зростання основних показників діяльності щодо реалізації державної політики.

Головним постулатом запропонованого підходу є необхідність допомогти суб'єкту управління в усвідомленні власних можливостей на основі застосування концепцій поведінкових наук до побудови й управління організаціями для досягнення стійкості їхнього функціонування.

Це пов'язано з тим, що останніми роками різко зросла ціна прийняття управлінських рішень на всіх рівнях функціонування економіки: на рівні окремого підприємства може відбуватися втрата контрольованого сегмента ринку, збільшуватися втрати продукції та прибутку, на галузевому ринку – спостерігатися втрата іміджу підприємства, фірми або корпорації, збільшуватися вплив зовнішнього середовища на формування проміжних або кінцевих продуктів тощо. Встановлено, що різко зросло інформаційне навантаження на суб'єкта, який приймає рішення. Наприклад, в останні роки інформаційне навантаження зросло не менше ніж у 10 разів, одночасно змінився і природний стан об'єктів і процесів у бік зменшення стійкості економічної системи.

Стійкість економічної системи є додатковим ресурсом підвищення результативності. Система потребує в період реалізації своїх функцій використання значного обсягу інформаційних потоків, щоб забезпечити процеси дієвого управління на основі застосування методів моделювання.

Цей підхід дає змогу реалізувати рішення на різних рівнях деталізації інтегрованих систем управління процесами. Зокрема, на верхньому рівні формалізується мета, що реалізується засобами інтегрованих систем управління, потім – виконувати функції та завдання управління, які можуть бути деталізовані для кожної особи, яка приймає управлінське рішення. У цілому завдання побудови структури технології управління в умовах інтегрованих систем управління можна представити переліком інформаційного забезпечення, що охоплює розподіл ресурсів, а також самі технології державного управління.

Встановлено, що на нинішньому етапі сучасні інформаційні технології генерують не тільки нові можливості в розв'язанні різноманітних проблем, але і створюють принципово нові види інформації, надають унікальні можливості у сфері пересування таких елементів, як капітали, товари і послуги.

Такі можливості інформаційних технологій потребують не лише нових методологічних підходів до процесів державної підтримки управлінських рішень, але й державного регулювання на засадах розвитку конкурентоспроможних економічних суб'єктів, створення новітніх сучасних методів управління, що, у свою чергу, змінює систему державного регулювання цих процесів, зумовлює необхідність їхньої державної підтримки.

Література:

1. Ли Я. Выбор модели технологических инноваций Японии, США и Китая / Ян Ли // Экономика и финансы. – 2007. – № 6. – С. 33–35.
2. Мороз С. І. Інформаційне та програмне забезпечення маркетингової діяльності підприємств / С. І. Мороз // Экономика і проблеми теорії та практики : зб. наук. пр. : [у 9 т.]. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2010. – Вип. 256, т. 3. – С. 788–794.

3. *Просянкін-Жарова Т. І.* Удосконалення методики короткострокового прогнозування розвитку системи інвестиційної діяльності регіону / Т. І. Просянкін-Жарова // Інвестиції: практика та досвід. – 2012. – № 7. – С. 8–11.

4. Формування нормативних витрат і доходів та баланси продукції в Україні та інших країнах світу / [за ред. О. М. Шпичака]. – К. : ІАЕ, 2003. – 484 с.

5. *Хейне П.* Экономический образ мышления : [пер. с англ.] / П. Хейне. – М. : Катаксия, 1997. – 704 с.

6. *Ходов Л. Г.* Государственное регулирование национальной экономики / Л. Г. Ходов. – М. : Экономист, 2006. – 620 с.

7. *Явлинский Г. А.* Долгосрочная стратегия модернизации страны и экономическая политика / Г. А. Явлинский // Экономическая наука современной России. – 2003. – № 4. – С. 9–15.

Ulyanchenko Y. O., Svyrydova H. O. The role of information technology in administrative decisions.

The article grounds the necessity of using of new methodological approaches to the processes of state supporting of management decisions on the basis of development of up-to-date management methods, which, in its turn, changes the system of public regulation of these processes as well as needs their public support.

Key words: public regulation, information technology, management decision-making process.

Надійшла до редколегії 14.09.2015 р.

УДК 35.082.4

Н. І. Обушна,

к.е.н., доц.,

докторант кафедри державного менеджменту НАДУ,

м. Київ

МОДЕРНІЗАЦІЯ – СУЧАСНИЙ ТРЕНД РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Проведено теоретико-методологічний аналіз модернізації в контексті сучасних дослідницьких підходів. Систематизовано основні концепції, теорії та підходи до визначення її змісту. Розглянуто типологізацію окремих видів модернізації. Обґрунтовано важливість модернізації українського суспільства в умовах суспільних перетворень.

Ключові слова: модернізація, суспільна трансформація, революція, модернізація державного управління, публічне управління.

В Україні в умовах переходу від тоталітаризму до демократії, від редистрибутивної економіки до ринкової відбуваються досить складні й суперечливі трансформаційні процеси, спрямовані на конструювання демократичної національної держави та її інституцій, подальший динамічний і безперервний розвиток цінностей громадянського суспільства та збереження інтересів як самої країни, так і її громадян зокрема. Усе це зумовлює нагальну необхідність масштабних модернізаційних змін у країні, динаміка розвитку яких має специфічні форми свого втілення в різних просторово-часових та соціокультурних умовах і без реалізації який Україна ризикує опинитися на маргінесі світового розвитку.

У контексті сучасних досліджень є значна кількість розвідок, присвячених безпосередньо аналізу феномена модернізації та її впливу на розвиток сучасного суспільства. Зокрема, найбільшого розроблення проблема модернізації набула з середини